

Instytut Pamięci Narodowej - Warszawa

<https://warszawa.ipn.gov.pl/waw/aktualnosci/45924,Partia-i-jej-przedstawiciele-w-kinie-PRL-u-spotkanie-w-ramach-seminarium-Z-kamera.html>
19.04.2024, 19:51

„Partia i jej przedstawiciele w kinie PRL-u” - spotkanie w ramach seminarium „Z kamerą po PRL-u. Oblicza polskiego kina powojennego” - Warszawa, 5 lutego 2018

Dwunasta edycja cyklu wykładów „Z kamerą po PRL-u”, w której spróbujemy przedstawić rzeczywistość peerelowską widzianą przez pryzmat filmów fabularnych i dokumentalnych, jak również kronik filmowych, powstałych w latach 1944–1989. Filmy zrealizowane w PRL stanowią specyficzne świadectwo kultury tamtych lat. Z jednej strony są, mimo wszystko, odzwierciedleniem autentycznego życia, przetworzonym przez ideologiczne, a w jeszcze większym stopniu polityczne widzenie świata. Z drugiej pokazują, w jaki sposób konstruowany był tekst filmowy, jak przedstawiano pewną formę świata wyobrażonego, jak również wskazują na cechy charakterystyczne dla estetyki filmu fabularnego i dokumentalnego. Opowiemy o bardzo różnych zjawiskach charakterystycznych dla powojennego kina polskiego; zarówno tych, które wprost wynikały z polityki kulturalnej tamtego okresu, jak i tych niezależnych artystycznie. Oprócz arcydzieł polskiego kina, pokazane zostaną także fragmenty filmów o jednoznacznie propagandowym zabarwieniu. W kolejnych spotkaniach zaprezentujemy filmowe wizerunki, do których kino PRL-u odwoływało się w różnym stopniu, ale które wbrew pozorom, nie zawsze były proste i jednoznaczne.

Seminarium adresowane jest do nauczycieli historii, języka polskiego, wiedzy o

społeczeństwie, studentów kierunków humanistycznych oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych, z możliwością wykorzystania podczas egzaminu maturalnego z języka polskiego w nowej formule, sprawdzającej umiejętność analizy i interpretacji różnorodnych tekstów kultury, np. filmu. Proponujemy sześć spotkań w cyklu miesięcznym odbywających się od października 2017 r. Udział w seminarium – jako formie doskonalenia zawodowego – może zostać potwierdzony pisemnie.

W poniedziałek 5 lutego br. w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki Przystanek Historia przy ul. Marszałkowskiej 21/25 w Warszawie odbyło się spotkanie na temat: **Partia i jej przedstawiciele w kinie PRL-u.**

W kinie socrealistycznym przedstawiciele partii stanowili grupę bohaterów usytuowaną najwyżej w hierarchii świata przedstawionego. Sekretarze partyjni różnego szczebla, nieskazitelni pod względem moralnym, prowadzili nieustępliwą walkę z wszelkim złem, służyli też pomocą wszystkim, którzy chcieli służyć socjalistycznej ojczyźnie. Stanowili ideał i wzór do naśladowania. Model ten, aczkolwiek niewystępujący już w tak klinicznej postaci, nie zniknął całkowicie po roku 1956. Pozytywna obecność partii w strukturze społecznej i oficjalnych tekstach kultury nie ulegała przecież wątpliwości. Kino jednak od czasu do czasu usiłowało skomplikować wizerunki przedstawicieli władzy. Działo się tak np. w kinie moralnego niepokoju. To jednak wówczas, występując przeciw temu nurtowi polskiego kina, Bohdan Poręba i Ryszard Filipiński stworzyli postaci działaczy partyjnych niezwykle mocno przypominających socrealistycznych bohaterów. Zdarzały się również filmy, i to nie tylko z ostatniej dekady PRL-u, w których ukazywano działaczy partyjnych jako ofiary systemu. Wymowa poszczególnych wizerunków była wszakże uzależniona głównie od czasu, w którym dany film powstał.

Szczególnie ciekawie prezentują się portrety ludzi związanych z partią w filmach Krzysztofa Kieślowskiego. Na początku postrzega ją jako miejsce, w którym można spotkać wielu bardzo różnych ludzi wraz z ich pragnieniami, motywacjami, sposobami działania. Nie należy więc oceniać całości, a skupić się właśnie na tych ludziach. Później coraz mocniej koncentruje się na jednostce, zwłaszcza tej, która musi zmierzyć się z partyjną strukturą i hierarchią. W *Przypadku* i *Krótkim dniu pracy* dalej mamy do czynienia z jednostkami, ale już należącymi do aparatu władzy i co ważne – za każdym razem przegranymi.

Pokazane zostały fragmenty następujących filmów: **Przygoda na Mariensztacie**, reż. Leonard Buczkowski, 1953; **Popiół i diament**, reż. Andrzej Wajda, 1958; **Życie raz jeszcze**, reż. Janusz Morgenstern, 1964; PKF 1/73; **Wysokie loty**, reż. Ryszard Filipiński, 1978; **Życiorys**, reż. Krzysztof Kieślowski, 1975; **Krótki dzień pracy**, reż. Krzysztof Kieślowski, 1981; **Przypadek**, reż. Krzysztof Kieślowski, 1981.

Kolejne spotkania:

- Portrety funkcjonariuszy – obraz aparatu represji w kinie PRL-u – 2018
- Obraz sportu w kinie PRL-u – 2018

- PRL w komedii, komedia w PRL-u – 2018

Wykład:

prof. dr hab. Piotr Zwierzchowski, historyk filmu (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy), autor m.in.: Zapomniani bohaterowie. O bohaterach filmowych polskiego socrealizmu, Warszawa 2000; Pęknięty monolit. Konteksty polskiego kina socrealistycznego, Bydgoszcz 2005; Piękny sen pedagoga. Literackie i filmowe portrety świata edukacji, Kraków 2005; Spektakl i ideologia. Szkice o filmowych wyobrażeniach śmierci heroicznej, Kraków 2006; Kino polskie po roku 1989, Bydgoszcz 2007; Kino nowej pamięci. Obraz II wojny światowej w kinie polskim lat 60., Bydgoszcz 2013; Polskie seriale telewizyjne, red. P. Zwierzchowski, B. Giza, J. Bates, K. Kosińska, Bydgoszcz 2015.

Koordinator projektu:

Sławomir Stępień, tel. (22) 860-70-50, slawomir.stepien@ipn.gov.pl